

La mort de Balduí obre la polèmica successòria entre valons i flamencs

El rei discret

Aquest cap de setmana han enterrat Balduí i han coronat Albert. Tots dos porten el títol de "rei dels belgues" i no "de Bèlgica". Potser perquè són els únics belgues en un país de flamencs i valons.

Baixaré a sopar a les nou i quart, vaig dalt a llegir una estona". Aquestes són les darreres paraules del rei Balduí. Les va adreçar a la seua inseparable Fabiola. A dalt era al colomer de la finca Vila Astrida a Motril (Màlaga), la casa preferida per a passar les vacances d'estiu pels monarques belgues. Balduí hi va pujar amb els llibres i diaris que havia comprat aquella mateixa vesprada al poble. Fabiola el va trobar, estranyada perquè no baixara, assegut a la seua cadira i envoltat d'alguns dels objectes que més s'estimava: la seua col·lecció de segells i el seu telescopi d'astrònom aficionat. Quan va acudir el metge ja era tard i un atac al cor s'havia emportat per sempre més el cinquè rei dels belgues a les vuit de la vesprada del 31 de juliol. Només un quart d'hora després d'haver intercanviat les darreres paraules amb la seua esposa.

La notícia va caure com un tro a Bèlgica. El primer ministre Jean-Luc Dehaene va convocar de manera urgent el gabinet per a decidir qui havia de substituir el rei. La línia de descendència belga és molt clara. L'encapçala el germà del rei (Balduí no tingué fills), Albert. Albert és des de dilluns el sisè rei dels belgues. Però ningú no ho esperava. Qui en realitat havia estat preparant-se de manera intensa per a ser rei era el seu fill Felip, de trenta anys. Felip era el favorit de Balduí..., però no dels flamencs. Aquests reclamaven que la corona passara directament a la filla d'Albert i germana petita de Felip, Astrid. Però Astrid no és del gust dels valons, l'altra gran nació de Bèlgica. Així que l'executiu va optar per la prudència i designà rei Albert. Almenys durant un període de temps la discussió entre valons pro-Felip i flamencs pro-Astrid quedaria ajornada.

Bèlgica acaba d'eixir d'un període de discussió de la nova Constitució, que ha

transformat el país en una monarquia federal. Des de l'aprovació d'aquesta els flamencs han accentuat més les seues demandes i els valons han augmentat la seua por del trencament de Bèlgica. A la solemne sessió de recordatori del rei mort al Parlament, no van assistir els diputats del Vlaams Block, una organització d'extrema dreta que ha capitalitzat el nacionalisme flamenc, superant al partit nacionalista clàssic, la Volksunie. El gest va ser ferotgement criticat per la premsa valona, que ho considerà poc menys que un insult a la monarquia. Però el representant del VB va ser contundent en la resposta. Per a ells Bèlgica no té cap sentit d'existència i només serveix per a impedir la reunificació de flamencs i holandesos en un sol estat. En aquestes condicions seria ridícul acudir a homenatjar un rei que en una ocasió, va comentar que se sentia com l'únic belga en un país de flamencs i valons.

Però més que la reacció, previsible, del Block, el que ha sorprès molts ha estat la fredor amb la qual els flamencs moderats han acollit la notícia. Mentre que la televisió belga valona tallava l'emissió i donava la notícia de la mort del rei amb tot luxe de detalls i improvisant una programació especial, la flamenca es limitava a donar un flaix amb la notícia. De la mateixa manera els diaris belgues valons llançaven al carrer edicions especials mentre els flamencs es limitaven a atorgar a la mort del rei el tractament de les grans notícies però sense fer esforços suplementaris. La polèmica sobre la successió no hi ha dubtes que pesava en uns i altres.

UNS ANYS DIFÍCILS

Els darrers anys de la vida de Balduí eren un dels més difícils de la seua vida. Personalment les malalties l'havien anat acaçant. Primer va ser un tumor de pròs-

tata, que va requerir cirurgia. Després una operació a cor obert per a arreglar-li la vàlvula mitral, mirant de tallar l'evolució de la malaltia de Barlow. I més tard una persistent hèrnia discal. Balduí era el segon monarca amb més anys de regnat a Europa, només superat per Rainier de Mònaco. Quan va pujar al tron, el 1951, era el monarca més jove d'Europa, amb només vint anys. Després de quarantadós anys de regnat, els seus seixanta-tres anys començaven a pesar-li.

També perquè després d'unes dècades difícils però més o menys calmades Balduí començava a ser conscient que el seu país no durarà gaire més temps unit. Ho va confessar en el seu moment a un dels seus amics i la indiscreció li va portar un maldecap seriós. Durant el difícil procés de federalització de Bèlgica, Balduí va haver de controlar constantment els partits polítics demanant prudència i serenitat. No era estrany veure entrar i eixir cotxes de Palau fins ben entrada la nit. I el seu últim discurs, pronunciat el dia 21 de juliol, vespra del seu viatge a Motril, acaba amb aquesta súplica als seus súbdits: "no permeteu la separació dels valons i els flamencs".

Un altre episodi va transtornar profundament la posició política del rei. El 4 d'abril del 1990 va sorprendre els belgues anunciant que abdicava del seu càrrec. Un dia i mig després el Parlament el tornava a nomenar rei. En realitat havia estat un estratagema legal per a evitar firmar la llei que reconeix el dret a l'avortament. A Bèlgica les lleis han de portar la seua signatura per a ser vàlides, i ell, cristià fervent, no podia acceptar aquella. Després d'una llarga nit de consultes amb el Vaticà i amb el Govern belga, es va instrumentalitzar aquella renúncia temporal que li havia de costar crítiques dures. "Si podem viure un dia i mig sense rei també podem viure sempre sense", van dir alguns.

El cadàver de Balduí és embarcat a l'aeroport de Màlaga.

ARXIU

Aquesta forta creença religiosa l'havia fet fugir sempre de les presentacions aparatoses i de les festes. De fet Balduí, i la seua inseparable Fabiola, eren uns dels monarques més austers i ascètics que es coneixen.

EL REI TRIST

Característica, aquesta sí, que alaben sense excepció tots els seus súbdits. Ell i la seua esposa es van caracteritzar sempre per la seua atenció cap als problemes dels xiquets, potser perquè ells no en podien tenir. Després de tres avortaments, la reina va oferir al rei que anul·laren el matrimoni perquè pogués casar-se amb una altra dona i tenir descendència. Fabiola prometia refugiar-se en un convent, però Balduí, que ell mateix havia pensat de fer-se monjo, no acceptà.

En el caràcter tímid i retragut de Balduí és més que possible que pesara la difícil infància que hagué de passar.

El seu avi havia estat el rei Albert, el rei soldat que havia lluitat contra els alemanys en la Primera Guerra Mundial. En canvi el seu pare, el rei Leopold III es va conformar amb la invasió alemanya i va col·laborar amb les tropes nazis, fet que li va valer l'odi acerat del poble belga. Malgrat tot, el 1940 es va haver d'exiliar acompanyat d'un Balduí que, aleshores, només tenia 10 anys. Dos anys després van tornar i van ser reclosos pels alemanys al castell de Ciergnon, on van

El primer ministre Dehaene va comunicar al país la mort del rei.

ARXIU

viure, Balduí amb 14 anys, el desembarcament de Normandia. Immediatament van ser deportats pels nazis a Alemanya i només el 1945 un escamot del VII exèrcit nord-americà els va alliberar.

UN REFERÈNDUM PER A REGNAR

Quan van ser alliberats, el Parlament belga ja havia declarat el seu pare "incapacitat per a regnar", basant-se en el

col·laboracionisme amb els nazis. Van passar uns anys durant els quals un oncle de Balduí és nomenat regent i la família s'exilia a Suïssa. I, finalment, el març del 1950 els belgues es van pronunciar en un referèndum sobre la restauració de la monarquia. Van ser curiosament els flamencs els qui van donar la victòria al sí, amb el 72% dels seus vots. Molts flamencs s'havien sentit còmodes amb la invasió nazi i per això no van valorar tan malament l'actitud del rei Leopold. En canvi el 52% dels valons van votar contra la monarquia. En aquell moment el rei Leopold abdicà en favor de Balduí per a no empitjorar les coses. El jove rei tenia vint anys, n'havia passat deu d'exili i havia necessitat un referèndum per a accedir al tron.

Els primers anys del seu regnat van ser marcats per dos fets: la recerca d'una noia i la descolonització del Congo. Després de quasi deu anys particularment discrets, la seua figura va emergir el 1959 quan, a través d'un enèrgic discurs que revelava una personalitat política insospitada, va forçar el Govern a acceptar la independència del que després seria el Zaire. I dotze mesos després es va revelar un dels secrets més ben guardats del seu regnat: Balduí es casava amb Fabiola de Mora, filla del quart marquès de Casa Riera. Les noces arribaren quan el rumor que el rei volia fer-se monjo traspenc eren més constants i van agafar per sorpresa tothom. També al règim franquista que no dubtà a llançar les campanyes al vol. La Televisió Espanyola acabada de crear tingué en la retransmissió de la cerimònia des de la catedral de Santa Gúdula un dels seus primers èxits.

Amb aquells dos cops Balduí va desfer les preocupacions dels qui pensaven que no seria capaç de regnar. Li esperaven encara una trentena d'anys en els quals Bèlgica va viure la resurrecció del nacionalisme flamenc des de les aules de la Universitat de Lovaina, la batalla per Brusel·les, la regionalització i la federalització i també el procés d'unitat europea, del qual el rei era un decidit partidari.

Balduí ha estat un rei especial. Va créixer sense mare —morta quan Balduí tenia cinc anys— i ha mort sense fills. Prové, com a monarca, d'un rei considerat traïdor i se'n va amb tres possibles reis en la llista i una querrel·la pública sobre la seua successió. Són marques difícils per a un monarca discret que ha servit bàsicament per a mantenir unit un país que es va esqueixant.

El parlament belga ha decidit que el nou rei siga el germà de Balduí.

ARXIU

Vicent Partal